

Učiteljski Tovariš

Glasilno avstrijskega jugoslovanskega učiteljstva.

Vsebina: Po državnozbornih volitvah. — Slika iz življenja konkordatnega učitelja. — Cerkvena in — svobodna šola. — Učiteljski pravnik. — Zmes. — Dopisi. — Društveni vestnik. — Književnost in umetnost. — Vestnik. — Uradni razpisi učiteljskih služeb. — Listnica upravištva.

Po državnozbornih volitvah.

II.

Volilna bitka se je pričela na Kranjskem in sicer dne 12. grudna pretečenega leta za državnega poslanca pete kurije. Tu so si stale kar tri stranke nasproti, namreč socialno-demokratiška, klerikalna in liberalna. O socialno-demokratiški stranki ne bomo izgubljali besed. Za to stranko na slovenskem tla še niso godna, ker je premalo obrti pri nas. V pošteve sta tu torej prišli kot resni stranki edino le klerikalna in liberalna.

Klerikalna stranka je na Kranjskem početkoma stopila nekako lahkega srca v boj za poslanca pete kurije, zakaj mislila je, da bode imela tu opraviti edino le s par „advokati in dohtarji“, katere bode najlažje zagnala v beg, kakor se je prejšnja leta zgodilo. Toda, ko je čutila, da stopa v peti skupini kranjsko učiteljstvo kot stranka v političen boj s svojim kandidatom, in da to stranko podpira narodno-napredna stranka, obšla je naše klerikalce zona in pričel je delovati ves ogromni klerikalni

stroj z vsemi svojimi silami. Prejšnji kandidat, ki ni dosti vlekel, a jayna tajnost je, da jim je bil ta kandidat baje prerudeč, je moral zginuti s pozorišča in na njegovo mesto je stopil sam voditelj slovenskega klerikalstva, dr. Šusteršič. In sedaj je moralo vse v boj proti ubogemu učiteljskemu kandidatu, proti ljudskemu učiteljstvu. Od škofa do zadnjega vaškega kaplana, vse, prav vse je moralo v boj. In gorje onemu, ki jim ni slepo sledil v politično areno. Nasledke čuti še danes! Poklicali so na pomoč celo samega Boga iz nebes in vse peklenke prebivalce, če pa to še vse ni izdalo, potem so se pa odprli zlati viri, razni katoliški skladi in govori se, da bi za oni denar, katerega so klerikalci izdali za volitve na Kranjskem, lahko vzdržavali najmanj deset slovenskih učiteljev deset let koroškimi Slovincem. Vseh volilnih podrobnosti pač ne bomo rekapitulirali, vsaj so še vsakemu v živem spominu iz naših dnevnikov in iz lastnega življenja. Kdo se bode torej čudil, če smo učitelji propadli pri tej volitvi. Povdarjamo pa lahko to, da je bil naš boj dostojen, da smo se posluževali poštenega orožja in edino naše bojno

Slika iz življenja konkordatnega učitelja.

V „Deutsch-österr. Lehrerzeitung“ izhajalo je vže več spisov omenjene vsebine, katere sem vsakokrat z zanimanjem prečital, saj imajo namen, vzbujati v starih učiteljih spomine na one „blažene“ čase, kakor tudi pokazati mlajšemu učit. naraščaju natančno sliko iz one za naš stan prežalostne dobe. — Ker še v naših učiteljskih listih doslej ni bilo najti sličnih spisov, nameravam v kratkih potezah orisati ono dobo, in sicer iz lastne izkušnje, ter obenem želim, da bi se še marsikateri starejih tovarišev oglasil s svojimi „slikami“.

Predstavljaj si dandanašnjega „mežnarja“, ali kakor ga tudi drugače imenujejo cerkovnika — pa imaš sliko učitelja pred 40 leti, z izjemo, da je prvi dandanes ponekod v marsičem že na boljem. Z dekretom, spisanem v knj. šk. konzistoriju, nameščen si bil učiteljskim pomočnikom (na Slovenještajerskem ponekod imenovan tudi „kantnar“ — Cantor), podoben današnjemu rokodelskemu pomočniku. V naslovu omenjenega dekreta seveda zaman iščeš izraza „gospod“ itd., pač pa v besedilu strogo opazko: večkrat prejemati sv. zakramente pokore, skupno z otroci, biti pokoren v vsem gospodu duhovnemu predstojniku itd., itd. — Kam je dotičnik s tem papirjem moral najprej romati, bo pač znano — v farovž.

Tukaj se oglasi prav ponižno pri kuharici, saj je treba že prvič napraviti najboljši utis pri osebi, ki je dajala večkrat takim ubogim pomagačem skrivaj kako mastno klobaso ali pogačo, ali pa celo kupico dobrega vina. Nadalje pa je seveda tukaj preddvor najsvetejšega in treba je bilo od te strani prav dobrega popisa, če si hotel pri „strogem gospodu“ najti milosti. Vznak posebne vdanosti in hvaležnosti poljubiti si moral že tukaj v kuhinji roko; saj ni bilo izključeno, da jo boš moral peljati kedaj celo pred oltar, k čemur pa je seveda bilo treba „visokega“ dovoljenja. — Sedaj pa k „gospodu!“ Prav ponižno si moral potrkati na vrata — le ne preglasno, da bi se utegnili prestrašiti — potem pa s samimi pokloni vsled jako gibke hrbtenjače vstop v sobo. No, sprejem sam si lahko predstaviš; kdo si ti?!; kako je tvoje ime? itd., itd. Saj je treba samo dandanes pogledati kakega zagorskega mežnarja ali tudi cerkvenega ključarja ponekod, kako je v tem oziru postopati.

Seveda je moral priti učitelj obrit, in kolikor možno tudi v dolgi suknji, zakaj brke pod nosom utegnile bi kazati na revolucionaren duh. Nekemu starejemu učitelju kot provizorju zaukazalo se je celo potom dekanjskega predstojništva, nemudoma otrebiti se svojih brk, zakaj z obrazom, ki ima ta od narave podeljeni kinč, ne more

sredstvo je bila prepričevalna beseda in možatost. Trdimo pa tudi lahko, da, ko bi mi imeli vsaj polovico onega orožja pri teh volitvah v roki, kakor so ga imeli klerikalci, bili bi oni še bolj tepeni, kakor so bili pri zadnjem občenem zboru kmetijske družbe.

Na Kranjskem smo sicer tudi padli v kmetskih občinah, dne 18. grudna 1900, toda tu je klerikalna stranka zmagala le s skrajnimi sredstvi ali kljub temu s tako neznatnim številom glasov, da jo je groza obšla. In z matematično natančnostjo se da preračunati, koliko let ima klerikalna stranka še obstanka na Kranjskem. Vzemimo le en slučaj, recimo na Notranjskem. Tam n. pr. je l. 1897 dobil klerikalni kandidat — volitev je bila takrat še z volilnimi možmi — od 163 oddanih glasov 105 glasov, torej dobri dve tretjini, a l. 1900 je pa dobil ta klerikalni kandidat 2859 glasov — volilo se je direktno, liberalni pa 2518, torej je liberalna stranka podlegla za $\frac{1}{17}$ glasov.

Ker je pa klerikalizem v kmetskih občinah tako žalostno zmagal, hotel je to žalostno zmago vporabiti v nekako slepilo vnanjemu svetu ter je nastopil s svojimi kandidati i v mestih. Dobro je pa znal, da nima v mestih prav nikake zaslonbe in da bi se stranka ne osmešila pred celim svetom, sklenila je tajno zvezo z vlado in čujte! — tudi z Nemci. Kljub tej trozvezi je klerikalna stranka tako lepo pogorela, da jo je še danes sram. Toda ta kranjski — internacionalni klerikalizem je šel tako daleč, da je v Ljubljani izdal parolo, da bode, ako pride med slovenskim naprednim in nemškim naprednim poslancem do ožje volitve, glasovala za zadnjega. Ironija!*)

Z izidom državnozbornih volitev sme biti kranjsko učiteljstvo povse zadovoljno, zakaj tu je pokazalo svetu, da je činitelj, s katerim mora vsaka stranka računati in

*) Taista stranka je pa blatila po svojih famoznih listih „Slovenca“, „Gorici“ in drugih lističih, da se je slovensko učiteljstvo podalo pod „deutsche Flagge“, ker ima goriško dež. učiteljsko društvo kot načelnika učitelja — Nemca. Seveda, klerikalcu je dovoljeno vse, samo da doseže svoj cilj, slov. učiteljstvu pa prav nič. Pts.

se vernim faranom dajati dobrega „vzgleda“ ampak le pohujšanje. Neverjetno, pa istina!

Po opravkih v župnišču, kjer je bilo dobrih naukov kar na izbiro, peljala je zadnja pot „učiteljskega pomočnika“ v šolo k šolniku (Schulmeister). Pri njem dobil je hrano ter plačo (letnih 20 - 30 gld.) in stanovanje. Isto je navadno obsegalo le postelj v šolski sobi, kjer so ga po dnevnih mukah še kratkočasili različni skakajoči gostje. No, drugi pomočnik bil je srečnejši, ter imel svojo sobico, pa s takim stropom, da je moral ob deževnih dneh razpeti dežnik itd. Za vse to moral je pomočnik oskrbovati šolski pouk, zvonjenje in postrežbo v cerkvi. Šolskega učnega reda seveda ni bilo, in učitelj si je tako razdelil čas in tvarino, kakor je pač znal in kakor se mu je zdelo prav; večkrat je seveda moral s poukom prekiniti ter hiteti mrliču zvonit, spremljati duhovnika na sprevod, streči h krstu, vpeljevanju itd. No, za zadnji slučaj bil je odškodovan z desetico ali pa s kosom belega kruha, kojega so mu podarile botre. Kaj je bilo med tem s šolo, to je bila postranska reč; če ni ravno imela šolnikova dekla časa „nadzorovati“ učencev, ostali so sami, ali pa je kak boljši učenec prevzel ta posel. Ob nedeljah in praznikih bilo je opravka dovolj v cerkvi — ponekod so celo z možnjikom na drogu hodili po cerkvi pobirat one oblagatne groše za Bog plati!

drugič, poslanci, za katere je zastavilo učiteljstvo svoje moči in katere je narodno-napredna stranka poslala v državni zbor, odvagajo kvalitativno — vseh šest klerikalnih.

Na Štajerskem je pri ravnokar minulih državnozbornih volitvah prvokrat stopil klerikalizem javno na dan in sicer v dveh krajih, v peti skupini s kandidatom Žičkarjem, ki je bil izvoljen na program, da proti duhovski volji ne bode nihče izvoljen in drugič, ker je slovenske glasove, namenjene slovenskemu poslancu Mlakarju, dalo nemškemu klerikalnemu baronu Morseyu. Štajersko slovensko učiteljstvo se ni dalo pa kar slepo podvreči duhovskemu povelju in je oddalo svoje glasove in delalo za kandidata Hribarja. Trdimo pa že danes, in to naj se vzame „ad notam“, da je prvi klin med štajerski klerikalizem in slovenski liberalizem zabit in da je nastala med tema strankama taka vrzelj, ki jo ne zadela vsa miroljubnost štajerskih prvakov. Slovenskemu štajerskemu učiteljstvu pa kličemo: Stojte na straži in pazite, da vas sovražnik — internacionalni klerikalizem — ne zaloti speh. Stopite med ljudstvo in odpirajte mu oči!

Na Goriško so bile obrnjene ob času volitve oči vseh slovenskih politikarjev, zakaj tu sta si stali nasproti dve stranki, stara internacionalna klerikalna — ali za slepce: „Slogina“ stranka — in čila, a mlada, narodno-napredna stranka. Boj bil je resen. Toda sredstva, katerih se je posluževala ena in druga stranka, so bila istotako različna kakor na Kranjskem. Klerikalci so se posluževali tudi tu ravnoistih pripomočkov, kakor na Kranjskem. In kako tudi ne! Vsaj je ta boj vodil oni isti general, kateri je izuril kranjsko klerikalno armado. Klerikalci bi pa bili kljub vsem onim strašnim orožjem padli na celi črti, da se niso slednjič zatekli k svojemu mednarodnemu programu in pridobili laške klerikalce za se. In tako je zopet ona ista stranka, katera tako rada v svojih glasilih predbaciva goriškemu slovenskemu učiteljstvu, da jadra pod „deutscher Flagge“, najela laške bojevnike — gotovo pod težkimi pogoji, a slovensko učiteljstvo ne more edi-

Po storjenem delu iti morda v gostilno, bilo je malo nevarno podjetje, zakaj tu so že skrbele razne tercijalke, da je še pravočasno izvedel „gospod“. Vobče pa je bila za to tudi možnja presuha. — Ravno tako je bilo tudi prepovedano smodke kaditi, posebno na ulicah ali cestah, in zaradi tega še nekateri stari učitelji danes radi noslajo. Da si uboga para svoje pičle dohodke zboljša, hodil je o sv. treh kraljih od hiše do hiše pisati na vrata G. M. B. Za to dobil je odškodnino v obliki jajec, klobas, plečeta, prediva itd., kar je lahko prodal, če ni mogel spraviti pod streho; večkrat pa je bil tudi povabljen na kosilo, in to v premožnejših hišah. To se je tudi zgodilo, če so imeli pri kaki hiši kolone, ali ženitovanje, sedmino itd. Da je bil šolnik tega posebno vesel kakor tudi kantnar, je umevno; saj prvemu ni bilo treba ta dan skrbeti za hrano, drugi je že težko čakal polnega želodca, zakaj čestokrat ni bilo v njem nič drugega, kakor krompir, grah, turška godla ali mlečna juha.

V postnem času je bilo zopet slabije, ker so bile take pojedine v predpustu. Pa motil bi se, kdor bi trdil, da so učitelja povabili zgolj iz prijaznosti k pojedinam; moral je biti tamkaj nekak faktotum, nekak dvorni norec. — Imel je povedati večkrat kako dovtipno ali tudi malo dvotipno, staviti uganke — seveda poštene, in od duhovne censure pripušcene — zapeti pesem, sosebno kako novo,

nemu Nemcu, ki stoji na čelu njih društva, dajati nikakih obljub, najmanj pa takih, ki bi bile v kvar slovenskemu narodu. V četrti skupini, kjer voli jedro goriškega Slovenstva, je pa klerikalizem propal. In to nam daje za prihodnost najlepše upanje, da je na Goriškem prelahka zemlja za klerikalizem in to je zasluga slovenskega učiteljstva, ki je znalo v narodu obuditi ono zavest, oni čut, ki nasprotuje raznim eksperimentom klerikalizma.

V Istri imamo, žal, zapisati jako občutno izgubo enega mandata. Mož, govorimo javno, je zaigral svoj mandat le vsled svoje taktike. Ko smo ga slišali govoriti na II. strankarskem katoliškem(?) shodu, krčilo se nam je srce, zakaj čutili in slutili smo, da mož govori svoj nagrobni govor. In nismo se varali! Lahko rečemo, da vemo iz pozitivnih virov, da je bila ravno ona netaktnost, ker se je udeležil II. katoliškega shoda, kriva, da smo izgubili ta mandat. Da pa ni naše mnenje tako osamljeno, opozorimo le na članek, ki ga je objavil časnik „Hrvatsko pravo“ dne 14. prosinca, št. 1554 pod imenom: *Zašto nazaduje hrvatsstvo v Istri?* Naši kranjski klerikalni stranki pa ne moremo odpušiti, zakaj ni ona temu izkušenemu parlamentarcu — vsaj je bila ona vzrok njegovega propada — odstopila en gotov mandat na Kranjskem, vsaj ima ravno tu med svojimi poslanci same štatiste — recimo ljubljansko okoličico ali pa Gorenjsko. Na ugledu bi pač nič ne izgubila, naopak, še prav mnogo, mnogo pridobila.*)

Na isti rovaš pa moramo pripisati izgubo koroškega mandata. Dokler ni klerikalizem pričel razprostrirati in negovati svojega koristnega (?!) socijalnega gospodarskega programa, je slovenstvo vrlo napredovalo, in sedaj pa, ko so prišli ljudski osrečevalci s svojim programom na dan, gre pa Slovenec rakovo pot. Primerjajmo zadnji

*) Pravijo, da je dr. Laginja prosil kranjsko klerikalno — in tudi goriško narodno-napredno (!) stranko za en mandat, a ni nikjer dobil poslušnih ušes. Za dr. Laginjo je škoda, da ni prišel v državni zbor, ker je izkušen parlamentarec; žal torej, da se je usedel na limanice kranjskim klerikalcem.

Uredn.

šaljivo, za ta slučaj od njega ali tovarišev zloženo, in če je to izvršil v obče zadovoljstvo, bil je slavljeu. Od tega bil je seveda zavisen njegov ugled in priljubljenost v župniji. Da si je štel v največjo čast, če se je pobratil z različnimi gospodarji in ženami itd., to bodi samo omenjeno. Prav izboren dan imel je tudi, če je moral v župnišču pri pojedinah — katerih seveda ni manjkalo — streči. Tukaj se je čutil srečnega, če so ga kak sosedni „gospod“ blagovolili milostno pogledati ali celo nagovoriti, potem, ko jim je skrtačil črevlje ali suktnjo; no, če je pa pri tem tudi prilezlo par okroglih bakrenih v njegovo roko, bil je veselja vrhunec. Pa tudi za želodec je bilo dobro preskrbljeno — seveda v kuhinji. Ostanki od bogate mize so bili tukaj nakopičeni, in predno so jih dobili različni štirinožci, pogledal in prebrskal jih je prav natančno. Veseli so bili tukaj zbrani hlapci, dekletke, cerkveni klučarji in gospodar tega oddelka — kuharica.

Na cesti je bil tak mož po stanu nepoznan, marveč podoben kakim mešetarjem ali rokodelcem. Poznal sem šolnika, kateri si je pri starinarju obleko kupoval.

Tako je potekalo leto za letom, brez večjih prememb. No, o šoli sami pa ni veliko omeniti. Da ni bilo urnika, šolskih učil, uradnih spisov razun zapisnika, to bo večinoma znano. Da so se pa v šolski sobi tudi mrličji devali na oder — seveda župnikovim uslužbencem — to tudi ni

dve volitvi! L. 1897 je dobil monsignor L. Einspieler 117 glasov, njegov protikandidat Kirschner pa le 114; a zadnja volitev je pa izkazala Grafenauerju le 82 glasov, a nemški kandidat Čare je dobil pa 141 glasov. Torej smo padli na Koroškem za celih 59 glasov, oziroma 30 glasov absolutne večine. In protestni shod v Celovcu dne 4. prosinca t. l. pač ni bil nikak protestni shod slovenskega življa, ne, to je bil protestni shod koroškega klerikalizma in Fr. Grafenauer ni bil slovenski državno-zborski kandidat, temveč bil je — krščanski (!) kandidat. (Glej „Mir“ števil. 2 t. l.)

Komentara tem slovenskim izgubam, oziroma zmagam klerikalnih poslancev ne bomo posebnega pisali, povdarjamo edino le to, da je mednarodni klerikalizem najhujši nasprotnik narodnostnega gibanja, in da je oni pridevek „katoliško-narodna“ stranka le slepilo za vse one, ki gledajo naše in sploh klerikalce s solnčne strani.

V prihodnjih člankih pa hočemo podati nekak splošen pregled državnozbornske volitve v ostalih deželah.

Cerkvena in — svobodna šola.

I.

Koliko blata so že nametali naši sovragi na šolo in na učitelje, kolikokrat so že javkali, da so sedanje šole za nič, da so „prokletstvo za ljudstvo“, in kakor so si želeli Izraelci nazaj v Egipet k loncem polnih mesa, tako si žele klerikalci nazaj cerkvene šole; in torej udrihajo po sedanji svobodni šoli in po svobodnih učiteljih, saj — namen posvečuje sredstva! Cerkvene (redovniške) šole so bile baje „blagoslov“ za ljudstvo, a če pogledamo stvari do jedra, bile so pravo prokletstvo za ljudstvo, za klerikalce pa „eine tüchtige Kuh, die sie mit Butter versorgte“.

Sedanji učitelji smo „lumpje, t. j. pijanci itd.“, nas je „obvzela demoralizacija“ . . . in torej so sedanje šole prokletstvo za ljudstvo, saj kako neki morejo demoralizirati

nič novega. Znan mi je slučaj, da je dotičnik umrl še na jako nalezljivi boleznij jeseni, vsled česar se je šolski pouk za več dni prekinil. — Navadno pa je učitelj še opravljal posel mrtvaškega ogleda, klical oznanila pred cerkvijo itd., kar je bilo tudi za poboljšek. Slišal sem nekatere starejše župnike govoriti in trditi, da so takratni časi za učitelja boljši bili!!!

H koncu nekaj odlomkov iz pesmi, katere so najbrže skovali takratni zasmehovalci tega stanu in tudi šolniki, ki nam podkrepijo v tem spisu podane misli:

Šolnik je prav revna stvar,
ktera poje si vsikdar;
žalost ga ne spremeni,
če tud mrtvo vse leži.
Kmet mrliča se boji,
šolnik se ga veseli,
če mu pride pravit kdo,
novice te vesel je z'lo;
nima dnarca da bi pil,
če že dolgo ni zvonil. —
Šolnik je en vbog s'romak,
z njim norčuje se že vsak;
kol'ko on klobas pojé,
k' mu jih kmetje podelé.
Šolnik je na svetu kaj,
pride h kmetu: z daj mi daj!
Odpri žaklje in veli:
meni kruha že „fali“ itd.

zirani lumpje mladino prav vzgojevati, saj o nas „še ni niti misliti možno, da izvršujemo vestno svoje dolžnosti“, a nekdanj, nekdanj . . . Cerkvene šole so bile pravi blagoslov za ljudstvo, dokler je bil naš šolski pouk izroččen duhovskemu stanu, često pa redovnikom, . . . so izšli iz tedanje šole znameniti možje, slovenski možje, pred katerimi bi smela naša doba narediti globok poklon in to sta storila brezovka in „kanarček“ („španski les“) patrov frančiškanov“. — Temeljni nauk pedagogike je, da je oseba učiteljeva in vzgojiteljeva glaven faktor za uspeh pouka in vzgojevalnega prizadevanja. Če torej pomislimo, da smo sedanji učitelji „demoralizirani lumpje“ — a nekdanji — v kutah — pa so bili sveti možje, ki so za „resnost in vzvišenost učiteljskega stanu žareli z vsem idealnim žarom svoje duše“, ki so vživali kot duhovniki (redovniki) visoko avtoriteto, ki so smeli rabiti razna sredstva „brezovko in kanarček“ i. dr., tedaj so pač morali biti uspehi, ki so jih dosegli ti redovniški učitelji, v primeri z uspehi, ki jih dosežemo učitelji „lumpje“, zares velikanski.

Na isti pamflet v „Nov. L.“ na nas, trdim, da je sedanje napredno učiteljstvo desetkrat bolj ali vsaj ravno tako „z vsem idejalnim žarom svoje duše vneto za resnost in vzvišenost učiteljskega stanu“, da je „možno misliti“ o njem, da vestno izpolnjuje svoje dolžnosti, ker jih v resnici tudi vestno izpolnjuje, zakaj uspehi, ki jih dosežemo sedanji učitelji, niso slabši od onih redovniških učiteljev, da se ne dajo niti primerjati s temi. In drevo se spozna po svojem sadu; ali je še rodilo kedaj trnje fige . . .? Kako je obsojal Komensky in tudi drugi pedagogi cerkvene šole, kako ničeven da je njihov uspeh, da bolj ovirajo nego pospešujejo narodno prosveto! Pa to so bili zvečinoma „lajki v kratkem jopiču“, tem torej baje ni verjeti, berimo torej, kaj pravi Mihael Neander, izvrsten šolnik 16. stoletja, rektor redovniške šole v Ilefeldu o mladini svojega časa.

„Težavno je delo“, tako piše ta verodostojni šolnik-redovnik, „trmasto in nepokorno mladino gramatiko učiti,

Druga:

Ako zmislím na težkoče,
na ciganski zdánji svet,
tak' od jeze mi je vroče,
ker sem šolnik tol'ko let.
Kar jaz moram vse trpeti,
pa mi nikdo nič ne da,
moram kakor pes živeti,
poleg truda svojega.
Kmet 'ma celo leto dosti,
kruha, sira in pogač,
jaz v predpusti ino posti,
kašo devljem pod mustač'.
Kako pa se mi plačuje,
če po svojih bérnjah grem,
kmet in nagornjak me psuje,
jaz pa reči nič ne smem.
Kmet po svetkih si počine,
je brez truda in skrbi,
čas mu zlehkega premine,
samo uho ga srbi.
Ne zna si pač kaj začeti,
zato mu za kratek čas
v cerkvi moram pesni peti,
ubogi, revni šolnik jaz.

Jurjevič.

pa še težavneje je nerazsodne dečke vzgajati, zakaj ker je srditost hudičeva proti koncu sveta huja kot kedaj prej, zato je hudobija in brezbožnost dečkov vedno večja, kar je zanesljiv dokaz, da se bliža sodni dan. Učenci se ne dado ukrotiti ne s hvalo, ne z nauki, pa tudi ne s tepenjem in opominjevanjem, da niti ne z dobrotami. Dobrote in pohvala jih le še bolj spodbode zoper njihov učitelje. Prej bi lažje ukrotil leve in medvede kakor te otroke. — Oni sovražijo svoje pridne učitelje, kot bi bili ti njihov mučitelj, in celo tekmujejo med seboj, kateri bi jih bolj dražil in jezil. Eden deček se je celo obesil, le da je svojega učitelja s tem užalil, in drugi učenci so se nagrozili, da bodo isto storili, če bodo tepeni. Delo v mlinu ali pasti čredo svinj ni tako mučno, kakor pa vzgoja tako razposajene šolske mladine. Ezopov osel je tožil, da mora prevelika bremena nositi, ki so mu jih naložili; mi nosimo še večja in težja bremena. Šole so prave ječe, in mi šolski monarhi smo nesrečni kot jetniki . . . Učenci sovražijo svoje učitelje in jih hudobno obrekujejo, in ljudje sodijo učitelje po njihovih učencih. Po pravici je rekel nekdo: če bi koga živega odrli, ni tako strašno, kot da mora več let v šoli službovati“.

Takšna je bila torej mladina redovniških šol, „da bi lažje ukrotil leve in medvede, kot njo“, to so bili uspehi cerkvene šole in sicer po vsem verodostojnem izprijanju redovnika-učitelja. Pač res, „trpečim srcem moramo vsklikniti: tudi to je še moralo priti čez naš ubogi narod“, da si vi, njegovi edini (!) pravi (?) prijatelji „srčno želite nazaj zopet časov z redovniškim učiteljstvom“.

Isti znameniti možje, ki so izšli iz cerkvenih šol, s katerimi se klevetnik tako baha, da bi „smela naša doba narediti globok poklon pred njimi“, so bili res znameniti možje, a redki so, a da so postali znameniti, tega nista storila „brezovka in kanarček“ („španski les“) patrov frančiškanov“, niso se dvignili v isto višino, ker so izšli iz cerkvene šole; saj so morali obiskovati šole, kjer je le šiba gospodarila, in kjer jim je mehanizem vezal peruti njihov duha, ter jih vlačil k tlem. Navaden talent je moral omagati, le genij se je mogel dvigniti in razspeti svoje peruti klubu vsem zaprekam in nenaravnim razmeram. Koliko talentov je izšlo že iz svobodne šole v tej kratki dobi nje obstanka, gotovo več nego iz redovniških prej v stoletjih. Naša mladina, ki pohaja svobodno šolo, ni več „trmasta in nepokorna, da bi lažje leve in medvede ukrotil kot njo“; rod, ki je izišel iz svobodne šole, hrepeni po izobrazbi. Da nastajajo bralna društva med našim ljudstvom, kot rastejo gobe po dežju, da družba Sv. Mohorja tako vrlo napreduje, da je naš narod probujen i. dr., i. dr., i. dr., to vse, to vse je zasluga svobodne šole, je uspeh učiteljev „lumpov“, o katerih ni „niti možno misliti, da vestno izvršujejo svoje dolžnosti“.

Ko bi imeli naši sovragi le letvico čuta za pravico in poštenje, morali bi reči, svobodna šola je boljša od redovniške — seveda za ljudstvo, ne pa za klerikalne koristolovce; svobodni naprednomisleči učitelji ne žare nič manj z vsem idejalnim žarom svoje duše za resnost in vzvišenost učiteljskega stanu, ne izpolnjujejo nič manj vestno svojih dolžnostij, kot so jih redovniški učitelji cerkvenih šol, zakaj uspehi njihovega delovanja so večji — ali vsaj niso manjši — od uspehov redovniških učiteljev. — Pa tako krščanski niso naši „katoliško“ misleči „gospodje“.

Učiteljski pravnik.

Priobčuje „Pedagogiško društvo“ v Krškem.

(Dalje.)

Pravice v materjalnih zadevah.

Prošnje za doseg učiteljskega mesta in kako je z njimi postopati.

Prošnje za razpisane učiteljske službe je vlagati na Kranjskem po potu predpostavljene c. kr. okrajnega šolskega sveta na dotični c. kr. okrajni šolski svet, v čegar področje se želi priti. S prošnjami je treba v tej deželi hiteti; zakaj čas za njih službo je sicer pravilno določen na en mesec, počenši od dneva, ko se je naznanilo razglasilo v uradnem listu, vendar se sme v nujnih slučajih prikrajšati na 14 dni. Na zakasnelo došle prošnje bi se pravzaprav ne smelo ozirati, zakaj s tem so prikrajšani drugi prosilci, kateri so prošnje pravočasno vložili. Prošnje sa kolekujejo z 1 K, priloge s 30 h.*) V prošnji je dobro navesti dosedanje službovanje, oziroma dosedanji tek življenja. Kot priloge služijo svedočbe, in sicer za začasno nameščenje zadostuje izpričevalo o zrelostnem izpitu, za stalno nameščenje je treba pridejati tudi svedočbe o dostanem izpitu učiteljske sposobnosti.

Na Štajerskem terjajo tudi domovinski list v dokaz, da je dotični avstrijski državljan. Kdor hoče postati šolski voditelj, mora v smislu § 48 zakona z dne 2. vel. travna 1883 dokazati, da je sposoben (torej mora to stati v sposobnostni svedočbi), učiti veronauk onega veroizpovedanja, kateremu pripada večina učencev dotične šole. Da učitelj sme k svoji prošnji priložiti kakršnekoli veljavne pohvalne dekrete, to je umevno. Kakšno svedočbo o svojem dosedanjem službovanju pa on sam ne sme priložiti.*)

Okrajni šolski svet nabira na Kranjskem (§ 27 zak. z dne 9. sušca 1879) dohajajoče prošnje in spise, kadar je potekel konkurzni čas, zapisnik (tabelo) prosilcev, v katerega se imajo vpisati vsi prosilci in uvrstiti po njih vrednosti in sposobnosti za službo, ki se ima podeliti. Zapisnik prosilcev mora obsegati naslednje predelke (rubrike):*)

- prosilčevo ime, starost in rojstni kraj;
- učno usposobljenost, jezike in druge vednosti;
- njegovo dosedanje službovanje;
- mnenje predstojnega okrajnega šolskega sveta.

To mnenje ima obsegati prosilčeve zmožnosti, njegovo uporabnost in vedenje v službi in zunaj službe. To mnenje (kvalifikacija) je silno važno pri kompetencah. Do sedaj je bila kvalifikacija tajna in je še skoro v vseh deželah. Na Koroškem je pa nastopila javna kvalifikacija. Kadar nadzornik šolo nadzoruje, se sestavi zapisnik, v

*) Ako se obenem tudi za več služb prosi, ni treba višje kolekovati (fin. min. razpis z dne 23. rožnika 1893).

*) C. kr. šolski svet v Ljubljani je glede prilog k prošnjam za službe sledečega mnenja:

„Vsaka prošnja bi morala namreč imeti te priloge: a) Izpričevalo o učni usposobljenosti (oziroma pri prosilcih, ki te še nimajo, zrelostno izpričevalo); b) vse dekrete o začasnem in stalnem službovanju; c) eventualne priznanice. Potrebne so samo te priloge. Vse druge, kakor n. pr. krstni list, poročni list, šolska izpričevala iz ljudske šole, iz srednjih šol, iz učiteljišča, zrelostno izpričevalo, npravstveno izpričevalo itd., so popolnoma nepotrebna navlaka! Mnogo prosilcev pa ravno s tako navlako napolni svojo prošnjo, a najpotrebnejših dokumentov (izpričevala o učni usposobljenosti in dekretov o stalnem nameščenju) ne priloži!

*) Na Štajerskem morajo učitelji pri kompetencah sami priložiti tako službeno razpredelnico, katere ni treba kolekovati.

katerem se uspehi in vrednost učiteljev zapiše, in ta zapisnik vsi nadzorovani učitelji podpišejo. Tajno kvalifikacijo je odpravil tudi c. kr. okrajni šolski svet v Logatcu.

Zapisnik (tabelo) prosilcev ima okrajni šolski svet na znaniti krajnemu šolskemu svetu dotične šole s tem pozivom, da naj on nasvet stavlja o podelitvi službe; ta nasvet mora, ako je zadosti prosilcev, obsegati najmanj tri prosilce, in naj da dalje morebitne ugovore zoper nastavljenje ostalih prosilcev v 8 dneh na znanje. (§ 28). Po preteku tega obroka mora okrajni šolski svet predložiti deželnemu šolskemu svetu zapisnik z vsemi prošnjami in njih prilogami vred ter mora izreči svoje mnenje o ugovorih krajnega šolskega sveta. Tako se postopa pri definitivnem, slično pa tudi pri začasnem imenovanju. Toda pri slednjem imenovanju odstopi deželni šolski svet v smislu zakona svoje pravice, katere ima le pri definitivnem imenovanju, okrajnemu šolskemu svetu, kateri nastavlja učiteljske osebe začasno. Iz zakonskih določil je razvidno, da krajni in okrajni šolski svet ne odločujeta pri stalnem imenovanju, ker imata oba le malo pravic v tej zadevi in le delo deželnemu šolskemu svetu olajšujeta, in sicer okrajni šolski svet na ta način, da po vrednosti klasifikuje kompetente, izmed katerih nakloni potem še krajni šolski svet trem svoje posebne simpatije ali pa izreče kateremu svoje izvanredne antipatije, kar se pa malokdaj pripeti. Pravnega upliva nimajo merodajne ali nemerodajne klasifikacije in kvalifikacije okrajnega šolskega sveta in enaki nasveti krajnega šolskega sveta v smislu zakona pri stalnem imenovanju. Zato s pravnega stališča in radi ugleda ni na pravem mestu, ako se učitelj pri posameznih osebah omenjenih korporacijah osebno prikupovati hoče. Ker se dandanes vobče po stvarnem preudarku in po drugih načelih službe oddajo, mislimo, da je tudi neumestno, ako se hoče z osebnimi pokloni pri udih deželnega šolskega sveta doseči imenovanje. Minister Gautsch je prilično tudi srednješolskim učiteljem prepovedal vsake enake obiske. (Dalje.)

Zmes.

XXIV.

Č. g. urednik! Pisava Vašega lista dela veliko preglavico „katoliškim“ listom. Klerikalni kolega „Slov. učitelj“ je v 2. št. prinesel „Nekaj karakteristike“, iz katerega članka moramo pribiti nekaj cvetok. Evo jih: „... sram nas je, ker smo jih tako slabo poznali čestite gospode Zaveznike in smo dolgo mislili, da so boljši kakor so se kazali in se kažejo sedaj...“ „Pred vsem jih navdaja slepa strast, brezmejno sovraštvo do duhovščine in krščansko mislečega učiteljstva, podli terorizem napram učiteljem in učiteljicam, ki se smejejo Jelenčevi nezmotljivosti, smešna oholost, ostudno farizejstvo, umazanost i. dr.“ „Zdi se nam, kakor bi se bil Jelenc svojega poraza šele sedaj popolnoma zavedel in začel besneti...“ „Mi smo lojalni (o jej!) in priznavamo, da njegove candidature nismo podpirali (zakaj ne rečete, da ste jo strastno pobijali?) pripoznavamo pa tudi, da vsa naša moč in najvstrajnejša agitacija ob času volitve ne bi bila pripomogla Jelencu do slavne zmage, pač pa bi bila morda še bolj trpela veljava našega stanu, kakor je sedaj po Jelenčevi krivdi. To naj nam tovariš

Jelenc verjame, ako hoče“. Ali zaslužijo take budalosti kak odgovor? Ne. — Zanimivi so še 4 poglavitni grehi „Tovariševi“.

1. „Svobodomiselnost je laž . . . zakaj svobodomiselnost, katero potem „Tovariševci“ prakticirajo, je samo lažnjivi liberalizem, ki ne pušča poleg svojega mnenja nobenega drugega več“. „Med nami je še dovolj mož, ki se z grožnjami in sramotanjem ne dajo ugnati od Jelenc v kozji rog“. „Ker pa vemo, da bodo mnogi nadučitelji, ki mislijo samo z Jelencčevimi možgani (zakaj ne pošljete Šušteršičevega Sv. Duha?), skušali terorizirati podrejeno učiteljstvo v smislu, kakor jim ukazuje Jelenc, prosimo, da se upro naši somišljeniki takemu vmešavanju v svoje pravice in nam sporoče eventuelne šikane od nasprotne strani.“

2. „Naprednost“, s katero se bahajo „Tovariševci“, je fraza in laž. Napreduje se v dobrem in to je prava naprednost“. „ . . . vidimo, da ne napredujejo v dobrem, ampak samo v nesmiselni strasti, sovraštvu, oholosti (katero zamenjujejo s ponosom) in perfidnosti“.

3. „Dostojnost“, katero mimogrede priporočajo svojim somišljenikom, je samo cenena fraza“.

4. „Laskanje, s katerim vabijo učiteljice v svoj tabor, je pa ostudna hinavščina“.

Ali ni to izboren šaljev list?

„Dihur“ je pisal na str. 21. sledeče: „Duhovski in učiteljski stan sta po številu in po vplivu na politični socijalni položaj naroda najvažnejša stanova na Slovenskem. Kako velikanski bi bil lahko napredek Slovencev, ako bi ta dva stanova čvrsto skupaj delovala. Žal, da mnogo učiteljev tega noče (biti podrepnik, ka-li?), ampak boljši del svojih močij uporablja v to, da bi izpodkopal vpliv duhovščine in ugonobil zadnjega duhovna (hencajte!) Da pa vendar to prazno delo opravljajo s toliko strastjo razni Jelenci in Dimniki, je vzrok njihova nerazsodnost in nizka izobraženost (kje jo dobiti, ko jo imajo duhovniki že vso v najemu). Nekaj teh možicev (uh, kako ljubeznivo), ki hočejo biti tako visoko nad duhovni, niti srednje šole ni videlo, ali pa je po dobljeni kljuki v prvih razredih gimnazije pobrisal v „refugium učiteljišča“. (Za koga pa je lemenat „refugium“? Ali ne za one revčke, ki ne napravijo mature?) Ko „Voditelja“ pohvalisa, piše: „Glasilo učiteljev „Učit. Tovariš“ je pa tako nečeden list, da se po njem lahko merita o lika in omika liberalnih učiteljev. Za slabo prevedenimi članki in nelogično skrpučanimi dopisi pride smetana, namreč povodenj barabskih psovk in pranger za sobrate istega stanu. Tako nizko je mogla pasti samo klika, mimo katere je šla kultura brez sledu“. Tako je Štefek izlil svoj žolč, če mu ga ni posodil Koblar. Vprašanje o skupnem delovanju učiteljstva in duhovništva se da na priprosti način doseči tako-le: vse farovške svinjske dekline se nastavijo za učiteljice, farovski hlapci in cerkovniki pa za učitelje. In mirna Bosna!

Prva Slomškova podružnica se je s škofovimi blagoslovom srečno ustanovila v Idriji. C. kr. učitelj J. Novak je imel govor „Stara in nova šola“ — zakaj, „da ti vrnem vsaj nekoliko časti, katero ti tvoji sovražniki po krivici kratijo, hočem ob kratkem naštetih nekatere vrline, ki so tudi tebe dičile ter ti dajale tudi svojo vrednost“.

Torej: Slomškarji se ogrevajo za staro šolo in nemškutarijo. Dober tek takim klerikalnim narodnjakom!

Kakšna korifeja je tovariš Novak, pove dejstvo, da sta šolnika H. Schreiner in Koprivnik spisala dve vadnici s potrebnimi navodili za učitelja. Gospod kolega še torej ni imel nobene omenjene knjige v roki, sicer bi moral vedeti, da sta omenjeni knjigi spisala H. Schreiner in dr. J. Bezjak. Živila klerikalna učenost!

„Tovarišev“ pranger je zadel v živo. Tovariš Fr. Jurkovič se opira v 3. št. „Slov. učitelja“ kazoč, koliko mučeniške krvi je že pretil. Radi mu verjamemo, da je moral že mnogo, mnogo pretrpeti, ker je tudi težko najti tako samoglavega učitelja. Vsem Slomškarjem, ki so mu čestitali, izreka svojo prisrčno zahvalo. Tako se tudi spodobi. Jaz pa Slomškarjem predlagam, da založe posebne razglednice, katere lahko pošiljajo vsem, ki pridejo na pranger.

„Gorica“, znani klerikalni hujskač, marljivo napada učitelje goriške. „Slovenca“ (št. 4) pa je „pranger“ spravil iz ravnotežja in je prinesel notico „Hudobija Jelencve garde“, kjer pravi: „Mi pa vemo za gorostasne lum-parije liberalnih učiteljev, o katerim molčimo le, ker se nam smilijo njih družine. (O, jej!) Ta terorizem nas pa sili, da zabeležujemo kroniko liberalnega učiteljstva, ter jo potem ob priliki porabimo tam, kjer bo izdalo“. Duhovniki imajo usmiljenje z nami! Kdo ne pōči od smeha? Povemo Vam pa, da tudi mi imamo pikantno gradivo in bomo vrnili šilo za ognjilo.

V knjigi „A. M. Slomšek“ čitam str. 93 to-le: „Brezmejna ljubezen Slomšekova do slovenskega naroda je bila vzrok, da so ga višji krogi prezirali in obrekovali ter mu podtikali najhujše in najpodlejše namene. Zato ni bil Slomšek nikdar odlikovan, na njegovih prsih se ni svetil noben križec, noben red se ni bleščal nad srcem, ki je gorelo najčistejše ljubezni do Avstrije. Niti vsled brezdvomnih zaslug za avstrijsko šolstvo ga niso odlikovali; ostal je do groba brez priznanja“. Lani je postal škof Napotnik 50 let star in je dobil — red. Amen.

Rešetar I.

Dopisi.

Istra.

„Naša Sloga“ nam je prinesla vest, da predlog istrskega dežel. zbora o poboljšanju učit. gmotnega stanja (glej „Učit. Tovariš“ lanskega leta št. 25) ni bil predložen Njeg. Veličanstvu v sankcijo „in da je tako vse pri starem ostalo“.

Nekateri, ki so protestirali tem predlogom, so tega veseli, posebno pa dvoje, troje njih, pa ne iz kakega posebnega principa humanitetnega ozira enakosti, ampak le iz zavisti ali pa iz politične tendencije.

Tega pa se ne veseli ogromno število učiteljstva, imaje vzrok „ker ni varna igra to“. In zdaj — na kom je?!

Opazovali bomo, „kateri“ bodo držali roke križem in „kateri“ se bodo potrudili, „da ne bode vse pri starem ostalo“ — za kar bi se jim pa prav lepo zahvalili. —

Torej — vederemo.

Društveni vestnik.

Štajersko.

Celje. (Učit. društvo za celjski in laški okraj) zboruje v nedeljo 3. sušca t. l. v navadnih prostorih ob 11. uri dopoldne z nastopnim vzporedom:

1. Zapisnik.
2. Petje. (Pelo se bode to, kar je bilo namenjeno za zadnje zborovanje).

3. Društvene zadeve in nasveti.

4. Nekaj iz polupreteklega dobe. Poroča A. G.)

5. Iz šolske prakse.

K prav obilni vdeležbi uljudno vabi

Armin Gradišnik,
t. č. predsednik.

Videm. (Vabilo.) Sevniško-brežiško učiteljsko društvo bo zborovalo dne 3. sušca t. l. na Vidmu. Začetek zborovanja ob 10. uri dopoldne. Vzpored:

1. Zapisnik.

2. Letno poročilo o društvenem delovanju.

3. Poročilo blagajničarja in odobrenje računa.

4. Posvetovanje o osnutku pravil „Zveze spodnještaj. slovenskih učiteljev in učiteljic“.

5. Eventualno predavanje.

6. Želje in nasveti.

Pričakuje se, da se cenj. društveniki zborovanja vdeležé v obilnem številu. Pevci naj prinesó s sabo Mohorjevo pesmarico drugi del. Peli se bosta pesmi št. 36 in 41.

Odbor.

Književnost in umetnost.

Zemeljsko oblo v slovenskem jeziku. V Hölzlovi zalogi na Dunaju izšlo je ravnokar „Hölzlovo zemeljsko oblo“ v slovenskem jeziku, katero je priredil profesor Fran Orožen. Premer istega meri 25¹/₂ cm, merilo je razmerju 1 : 50.000.000. Naučno ministerstvo ga je že odobrilo za šolski pouk na slovenskih šolah.

Janka Kersnika zbrani spisi. Zvezek I. Sešitek 2. — Agitator. — Založil L. Schwentner v Ljubljani. Izšel je torej drugi sešitek Kersnikovih spisov; „Agitator“ je nadaljevanje romana „Cyclamen“, izšlega v prvem sešitku. Kdor ljubi v pripovedovanju lahek, prirodni slog, kogar zanima naše malomestno življenje, si bo gotovo omislil ta dva romana, ki nas oba vodita po malem slovenskem trgu. Kersnik v njih opisuje s tolikim veseljem one malomestne dogodke, slika tako fino svoje junake i trški milieun zna nadahnuti s takšno poezijo, da se nam toži po onih krajih, onih ljudeh. Zunanja oblika je elegantna kot pri malokaterih slovenskih knjigah. Cena 1 K 50 vin., po pošti 2 K 60 vin. Izvirne platnice izidejo koncem t. m.

Mladinska knjižnica. II. zvezek. „Na rakovo nogo.“ Spisal Ivo Trošt. — Zal. L. Schwentner v Ljubljani. Cena 80 vin. s pošto 90 vin. — To je v kratkem času že druga mladinska knjižnica, ki je izšla pri našem podjetnem založniku. Povest „Na rakovo nogo“ nam opisuje mladega, siromašnega dečka, ki je vsled vsakovrstnega čitanja postal sanjač, katerega pa je trezno roko delstvo privedlo do samostojnosti. Knjižico priporočamo, budila bo v naši mladini veselje do dela, odvracala jo od fantastičnih sanjarij, ob enem pa jo tudi lepo zabavala.

Slovanska knjižnica 97. snopič. Ureja in izdaja A. Gabršček v Gorici. — „Vstajenje“. Roman v treh delih. Napisal grof Lev Nikolaj Tolstoj. — Izšel jo IV. snopič tega duhovitega romana, in mi vabimo slovensko učiteljsvo, naj se naroča obilno na to knjižnico, ki prinaša romane in povesti svetovne slave. Celoletna naročnina znaša 1 gld. 80 kr.

Vestnik.

Učiteljski konvikt v Ljubljani: G. V. Legat, c. k. žand. stražmaster v Smedniku, 7 K, katere je nabrala vesela družba pri „Jožku“ v Sv. Valburgi povodom poroke gđc. baronese Ane Lazarinijeve.

Deželni šolski svet kranjski. Za prihodnjo šestletno funkcijsko dobo so imenovani v dež. šolski svet gg. realčni šolski svetnik dr. Rud. Junowicz in nadučitelj v Kranju g. Ivan Pezdíč kot zastopnika učiteljstva, in učiteljski katehet Anton Kržič ter bogoslovni profesor dr. Josip Lesar kot zastopnika cerkve.

Osobne vesti. Naučno ministerstvo je imenovalo gg. realčnega profesorja in okr. šol. nadzor. Fr. Levca in profesorja obrtne strokovne šole J. Vesela za vladna komisarja za skupno nadziranje obrtnih nadaljevalnih šol na Kranjskem in sicer na dobo treh let. — Nadučitelj v Begunjah pri Cerknici, g. Matija Arko je dobil častno svetinjo za štiridesetletno službovanje.

Pojasnilo. Na 32. str. letošnjega „Popotnika“ gosp. prof. Ilešič po svoji stari navadi spet ščuje učitelje in šolske nadzornike zoper moj „Slovenski pravopis“ in trdi, da moja knjiga nikakor ne more biti že odobrena, ker ni na njenem naslovnem listu odobrilni pristavek izrecno naveden.

G. c. kr. glavni učitelj prof. Fr. Ilešič uči, ako se ne motim, tudi pedagogiko in tolmači svojim gojencem tudi državni šolski zakon. Pričakovati bi bilo zatorej, da bi gotovo poznal § 8. tega zakona in dotične izvršitvene ukaze. Zlasti bi moral vedeti, da se vse knjige, tiskane v c. kr. zalogi šolskih knjig, odobre že v rokopisu, preden se sprejmo v to zalogo.

Ko bi bila Ilešičeva trditev resnična, da so odobrene samo tiste knjige, ki imajo na naslovnem listu natisnjene odobrilne pristavke, potem bi se knjige, kakor je Schreinerjeva in Bezjakova Vadnica, Končnikova Slovenska slovnica, Končnikovo Drugo, Tretje, oziroma Četrto berilo, Sketova Slovstvena čitanka i. dr., nikakor ne smele rabiti po naših šolah, zakaj nobena teh knjig nima na naslovnem listu odobrilnega pristavka, ker so vse izšle v c. kr. zalogi šolskih knjig.

Moj „Slovenski pravopis“ je bil v rokopisu in v izvesnih polah pregledan ter potem z ministrskim razpisom z dne 17. sušca 1899., št. 4482, odobren in sprejet v c. kr. zalogo šolskih knjig.

Zaradi huronskega kričanja, ki so ga nekateri prljeki provzročili zoper moj „gorjanski in rovtarski“ „Slovenski pravopis“, ki ima namen na podstavi narodne govornice, Škrabčevih razprav in Pleteršnikovega slovarja ugotoviti in utrditi to, kar je nad tristo let veljalo v našem knjižnem jeziku, kar pa hočejo nekateri — ljudje zdaj izpodbiti, se je moja že odobrena knjiga nekaterim jezikoslovcem poslala v pregled, da bi presodili, če je še v kakem oziru revizije potrebna. In mislim, da bi končno sodbo teh učenjakov lahko počakali brez večnega zbadanja in zabavljanja.

Ako sta tedaj c. kr. okrajna šolska sveta v Ptujju in v Ljutomeru res moj „Slovenski pravopis“ priporočila učiteljem, sta ravnala popolnoma pravilno, ker sta jim priporočila odobreno knjigo in poleg tega tudi še knjigo, ki se ravno v glavni stvari, namreč v §§ 410. in 411., ki ju prof. Ilešič najstrastneje pobija, popolnoma strinja s pisavo v Končnikovem Drugem in Tretjem berilu. In ako te dve knjigi zadnjih dvajset let nista pohujšali otrok in učiteljev v ptujjskem in ljutomerskem okraju, mislim, da jih zdaj tudi moj „Slovenski pravopis“ ne bo.

Qui bene distinguit, bene docet.

V Ljubljani, dne 14. svečna 1901.

Fr. Levec.

Žuženberški dekan g. Miha je stal pred kazenskim sodiščem v Žuženberku, ker je žalil in hujskal ljudstvo proti učitelju Štipko Jelencu, kateri ne pripada njegov politiški stranki. To je bila posledica volitev. Zolč dekanov se je po kazenski obsodbi pomiril, ker je moral na leci preklicati, kar je govoril neresnice.

Prosto po „Slov. Listu“.

Mestni šolski svet ljubljanski je odredil, da bodi ta in prihodnji mesec vsak četrtek po tri ure šola, da se tako nadomesti onih 11 dni, koje so zamudili otroci ob času škarlatinke, zaradi katere ni bilo pouka. Mi stojimo na stališču, da le v zdravem telesu biva zdrava duša, zato se ne strinjamo s to odredbo, katera mladim rekonvalescentom na zdravju gotovo ne bo koristila. Še

bolj smo pa proti tej odredbi v principu, ker bi se ž njo utegnili udomaćiti navada, da bi se na tak način mladini in učiteljstvu jemali zakonito prosti dnevi. Učiteljska zastopnika, pozor!

Razsodba upravnega sodišča. G. učitelj J. Rakovšček s Št. Viške gore na Tolminskem, je dobil službo na Kranjskem. Tej službi se je pa g. R. odpovedal ter naznanil, da ostane še dalje na svojem starem mestu. Okrajni šolski svet tolminski je pa g. R. navzlic temu odpustil, mu ustavil plačo ter ukazal, da se mora podati na svoje novo mesto na Kranjsko. Deželni šolski svet je ta sklep potrdil in tudi naučno ministrstvo. Upravno sodišče se je pa izreklo, da gosp. Rakovščeka vsled golega imenovanja še ni smatrati učiteljem na Kranjskem ter ukazalo, da mu mora okr. šolski svet povrniti desetmesečno plačo, priznati vsa dosejanja leta in petletnino.

Šestdesetletni ljudski učitelj I. M. je bil na Dunaju radi beračenja obsojen na tri dni zapora. Sodnik ga je vprašal: „Kako pa, da ste prišli tako daleč?“ Revez je odgovoril: „Ker sem pripadal nasprotni stranki, me je duhovniška stranka toliko časa preganjala, da sem moral zapustiti svojo službo. To je bilo leta 1875. Poslej nisem več mogel dobiti stalne službe . . .“ Krščanska ljubezen do bližnjega.

Slovensko čebelarско društvo za Kranjsko, Štajersko, Koroško in Primorsko s sedežem v Ljubljani, nepričakovano dobro napreduje, vsaj ima že prav blizu 700 udov. Za našo čebelorejo, ki je zelo važen del kmetijstva, in ki je bila nekdanj zelo razširjena, pa je v zadnjem polstoletju močno propala, je to društvo največjega pomena, zlasti, ker izdaja vsak mesec strokoven list „Čebelarja“, ki daje potrebne nasvete o naprednem čebelarstvu. Letna udnina (s „Čebelarjem“ vred 2 kroni) naj se pošilja blagajniku g. Avg. Puciharju, faktorju Blasnikove tiskarne v Ljubljani. —

Uradni razpisi učiteljskih služeb.

Z. 135

Kranjsko.

B.-Schr. An der dreiclassigen Volksschule in Weixelburg wird die 2. Lehrstelle mit den gesetzlichen Bezügen zur definitiven Besetzung ausgeschrieben.

Gehörig instruierte Gesuche um diese Lehrstelle sind im vorgeschriebenen Dienstwege bis 3. März 1901 hieramts einzubringen.

K. k. Bezirksschulrath Littai, 3. Februar 1901.

Štajersko.

2

Štev. 8. Na petrazredni ljudski šoli pri Kapeli (III. pl. red) je ena učiteljska služba namestiti.

Obeh deželnih jezikov zmožni prosilci naj vložijo svoje prošnje, katere je opremiti z domovinskim listom, z izpričevalom zrelostnega izpita in učne usposobljenosti do konca februarja t. l. pri krajnem šolskem svetu pri Kapeli pošta v Radincih.

Okrajni šolski svet v Gornji Radgoni, dne 1. februarja 1901.

Listnica upravnistva:

V zadnji listek upravnistva vrinila se je pomota: položne liste so dobili samo tisti, ki nimajo plačane naročnine za pol leta in ne vsi tisti, ki nimajo plačane naročnine za vse leto.

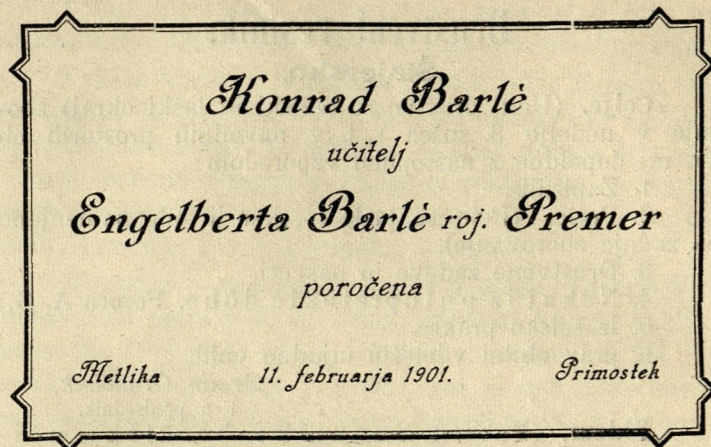
Mnogo naročnikov nam je poslalo v teh dneh po položnih listih ves dolg ali vsaj del istega. Vkljub temu je istim priložen zopet danes položni list, da morejo tako v kratkem poravnati ves zastanek, da se tako plačevanje kmalo uredi. Naj nam tega ne štejejo v zlo!

Nekaj naročnikov povprašalo je po kazalu „Tovariševem“ za leto 1000. Vsom istim: Kot političen šolski list ni imel „Tovariš“ za preteklo leto nikacega kazala in ga nikdar imel ne bo.

„Učiteljski Tovariš“ izhaja 1., 10. in 20. dne vsakega meseca ter stoji vse leto 8 K, pol leta 4 K, četrt leta 2 K. Spisi naj se blagovolijo pošiljati samo pod naslovom: Uredništvo „Učiteljskega Tovariša“ v Ljubljani. Naročnino pa prejema g. Francišek Črnagoj, nadučitelj v Ljubljani Barje). — Vse pošiljatve naj se pošiljajo franko. — Oznanila in poslanice se računajo za stran 30 K, pol strani 16 K, 1/3 strani 10 K, 1/4 strani 8 K, 1/8 strani 4 K; manjši inserati po 20 h petit-vrsta. Večkratno objavljenje po dogovoru. Priloge poleg poštne še 6 K.

Izdajatelj in odgovorni urednik Jožef Pance. — Last in založba „Zaveze avstrijskih jugoslovanskih učiteljskih društev“.

Tiska Miličeva tiskarnica v Ljubljani.

Gospodarski program.

Naslednje tvrdke darujejo od iztržka, oziroma dobička, ki jim ga dá zaslužiti učiteljstvo, dogovorjene odstotke v prid učiteljskemu konviktu. Vsakdo (vsaktera) pa blagovoli zahtevati, da se vsaka vsota, ki jo odjemavec izplača, zabeleži v prid konviktu.

1. **Jos. Petrič** — zaloga raznovrstnih šolskih zvezkov, peres z napisom: „Učiteljski konvikt“ in raznih drugih šolskih potrebščin v Ljubljani, sv. Petra cesta št. 6.
2. **Knjigotržnica Ig. pl. Kleinmayr & Fed. Bamberg** v Ljubljani, Kongresni trg.
3. **Miličeva tiskarna** — zaloga uradnih spisov i. t. d. — v Ljubljani, Stari trg.
4. **Národna tiskarna** v Ljubljani, Kongresni trg.
5. **Šeberjeva tiskarna** v Postojni, zaloga uradnih spisov itd.
6. **Gričar & Mejač**, trgovina z narejenimi oblekami za dame in gospode v Prešernovih ulicah v Ljubljani.
7. **Fran Ksav. Souvan**, trgovina z manufakturnim blagom v Ljubljani, Mestni trg.
8. **Fran Kraigher**, krojaški mojster v Ljubljani, Kongresni trg.
9. **Anton Krejči**, zaloga moških in ženskih klobukov v Wolfovih ulicah v Ljubljani.
10. **J. Soklič**, trgovina s klobuki v Ljubljani, Pod trančo.
11. **E. Kavčič**, trgovina s specerijskim blagom v Prešernovih ulicah v Ljubljani.
12. **F. Lilleg**, trgovina s specerijskim blagom na Jurčičevem trgu v Ljubljani.
13. **Filip Fajdiga**, mizar in trgovina s pohištvo v Prešernovih ulicah št. 50 nasproti novi pošti v Ljubljani.
14. **Maks Domicelj**, zaloga moke iz mlina Vinka Majdiča po en gros cenah v plombovanih vrečah po 10, 25, 50, 85 in 100 kg. na Dunajski cesti Graiserjeva hiša v Ljubljani.
15. **B. Schmeltzer**, zaloga stolov, Šelenburgove ulice v Ljubljani.
16. **Ivan Bonač**, zaloga šolskih knjig, svinčnikov družbe sv. Cirila in Metoda in raznih drugih šolskih potrebščin v Ljubljani, Šelenburgove ulice.
17. **Banka „Slavija“** v Pragi — glavno zastopstvo za slovenske dežele v Ljubljani — vzajemno zavarovalno društvo, podpira učiteljski konvikt in daje od učiteljskih zavarovanj provizijo „Zavezi slovenskih učiteljskih društev.“

Zavedno učiteljstvo prosimo, da po geslu „Svoji k svojim!“ podpira v prvi vrsti te tvrdke.